

elvét, az azokkal összefüggő termelési technológiát, és a végzendő munka minőségi feltételeit.

*

A vázolt műszaki fejlesztési koncepció megvalósítása az erdészet számára ma már alapkövetelmény, mondhatnám úgyis, hogy létérdek. Az ezzel összefüggő elhatározások elfogadása után azonnal hozzá kell látni a megvalósítás ütemének meghatározásához. Ebbe be kell kapcsolnunk a közvetlen végrehajtásban dolgozó műszakiakat, a technikusokat és a mérnököket. Átütő sikert csak akkor érhetünk el, ha mind az anyagi, mind a szellemi erőket koncentrálnjuk.

И. Муруни: ПРОБЛЕМЫ ТЕХНИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ЛЕСОУПОТРЕБИТЕЛЬНЫХ РАБОТ

Наши лесхозы должны увеличить степень лесозаготовки к 1975-ому году 11,4 процентами по сравнению к 1970-ому году. Учитывая предполагаемое, неблагоприятное обеспечение рабочей силой, удовлетворить эту задачу можно только в том случае, если увеличим продуктивность 35 процентами, а к 1985-ому году, 53 процентами. Всё это создаёт необходимость значительной механизации и технологических изменений, детально описаемых в 5-ой таблице. Внедрение и распространение новых технологий нужно сделать плодотворным и наконец нужно усилить социальную обеспеченность тех рабочих, которых нанимают в работе, неотделимом от леса.

Murányi, J.: PROBLEMS IN CONNECTION WITH THE TECHNICAL DEVELOPMENT OF LOGGING OPERATIONS

State forest enterprises have to increase the volume of felling by 11.4 per cent from 1970 to 1975. Considering the permanently diminishing labor supply, this task could only be solved, if labor productivity increased by 35 per cent up to 1975, and by 53 per cent up to 1985. This requires considerable mechanization and such improvement of the technologies, as it is shown in Table 5. Introduction and extension of the new technologies should also be promoted by a proper development of technical training as well.

A Balatontelvidéki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság fahasználati koncepciója

GYÖRKE ZSOMBOR

Az EFAG 1971. január 1-én alakult a volt Magasbakonyi és Keszthelyi Erdőgazdaságok, valamint a Budapesti Fűrész- és Hordóipari Vállalat vinyei fűrészüzemének összevonásával. 11 erdészetből, 3 fűrészüzemből és 3 kiszolgáló segédüzemből áll. Működési területe csaknem egész Veszprém megye, vagyis a Bakony és a Balatontelvidék nagy része, a hozzátartozó peremvidékekkel. Mind a domborzati, mind a termőhelyi viszonyok nagyon változóak. Megtalálható a sík-, az enyhe domb- és a meredek, szabdalt hegyvidék, valamint a láptalaj, ártér, futóhomok, barna erdőtalaj és a dolomitkopár.

Kiterjedése 68 800 ha, melynek 93%-a erdő. Fafajösszetétele: tölgy 13%, bükk 23%, akác 5%, cser 37%, gyertyán 11%, egyéb kemény 3%, lágú 3% és fenyő 5%.

A változatos tényezők, következőképpen az erdőgazdálkodási feladatok változatossága és sokrétűsége, valamint az a tény, hogy a gazdaság különböző elgondolások alapján dolgozó erdőgazdaságok összevonásából jött létre, szükségessé tette, hogy:

I. a gazdaság felmérje a jövőbeni fahasználati, ezen belül fakitermelési feladatait,

II. kialakítsa a feladatok megoldására vonatkozó hosszú távú elgondolásait és

III. meghatározza a rövid távon végrehajtandó teendőket.

Az alábbiakban röviden ismertetem e három feladat megoldását.

A jövőbeni fahasználati feladatok alakulása

A gazdaság 1970. évi fakitermelési ténytáma 313 581 m³ bruttó, illetve 271 741 m³ nettó fatömeg volt. A fenti nettó fatömeg kitermeléséhez az ágazat felhasználta 1 447 800 élő munkaórát és a természetbeni járandóságokkal együtt 17 536 000 forint munkabért. Ez azt jelenti, hogy 1 m³ kitermeléséhez 5,33 óra élő munka kellett (1 fő 1 műszakjának 67%-a), egy élő munkaórára 12,11 Ft munkabér esett és 1 m³ nettó fatömeg termelési bére — kitermeléstől vagonbarakásig — 64,54 Ft volt.

Annak ellenére, hogy a gazdasági számok az országos átlagnál kedvezőbbek, a gazdaság fahasználati vonalon mégis nehézségekkel küzd, amit az alábbiakban is látni fogunk.

Az erdőrendezés adatai alapján az üzemtervek szerint évenként a gazdaságnak 330 000 m³ bruttó fatömeget kell kitermelnie, melynek 66%-a véghasználati, 27%-a gyéritési és 7%-a egyéb használati (tisztítás, egészségügyi, egyéb) módból adódik. Ez a szám azonban csak az üzemtervek szerint egy évre eső fatömeget tartalmazza és nem tükrözi a korábbi években képződött felhalmozódásokat.

A feladatok tisztánlátása érdekében a gazdaság 1970-ben számbavette — 5 éves periódusokra bontva — az 1985-ig kitermelendő fatömegeket, mely szerint termelését 1975-ig 354 000 bruttó m³-re kell, hogy felemelje és ezt a szintet kell tartania csekély emelkedéssel egészen 1985-ig. A felnövekedett fatömeg 73%-a véghasználat, 23%-a gyérités és 4%-a egyéb használati mód. A használati módok %-os megoszlását hasonlítva az Erdőrendezés adataihoz, világosan láthatjuk, hogy a felhalmozódás a véghasználati fatömegben van.

A felnövekedett feladat maradéktalan megoldásához, a jelenlegi teljesítmény mellett, az ágazat fizikai munkás létszámát 14%-kal emelni kellene. Ez a megye iparosodása és a balatonkörnyéki idegenforgalom rohamos fejlődése miatt nem megoldható. Tehát más utakat kell keresnünk, és pedig:

a) először törekednünk kell arra, hogy a meglévő munkáslétszám további csökkenését megállítsuk, vagy legalább a minimumra korlátozzuk. Ezt csak úgy érhetjük el, ha dolgozóinknak legalább olyan keresetet, munkakörülményeket, folyamatos foglalkoztatást, szociális ellátást, jó üzemi közérzetet biztosítunk, mint amilyen a környező elszívó munkahelyeken van;

b) másodsor, hogy a rendelkezésünkre álló munkaerő termelékenységét emeljük. Jelen esetben a m³-re eső élő munkaóra felhasználást 5,33-ról minimum 4,69-re kell csökkenteni. Ez csak úgy érhető el, ha:

1. a minimumra csökkentjük a termelési folyamat során többször ismétlődő munkai igényes műveleteket,

2. ugyancsak a minimumra csökkentjük a tő mellett munkákat, ahol az aránylag nehéz munkaeszközt általában kedvezőtlen terepen visszük a munka tárgyához, aminek eredménye a kieső idő nagyfokú emelkedése (60—65%),

3. a munkát az időjárás hatásaitól a lehető legnagyobb mértékben függetlenítjük,

4. csökkentjük a baleseteket és a vele járó kieső időt,

5. a nehéz fizikai munkát minél nagyobb mértékben gépekkel végeztetjük,

6. a fizikai dolgozók szakképzését tovább emeljük és

7. a munkák szervezetségét a maximumig fokozzuk.

A fentiekből önként adódik, hogy sürgősen a legkritikusabb szemmel kell felülvizsgálunk az eddig alkalmazott munkamódszereinket és az elavultak helyébe — a lehetőségek határain belül — olyanokat kell bevezetnünk, amelyek minden tekintetben kielégítik a fenti követelményeket, magukban hordják a

gépesítettségi fok állandó emelkedésének lehetőségeit, a szakmai követelményeknek megfelelnek és az önköltség vonatkozásában is előrelépést jelentenek.

Ezeket a követelményeket a szálfa technológia elégíti ki a legjobban, tehát a legkiterjedtebben ezt kell alkalmaznunk a lehetőség határain belül. A gazdaság adottságait figyelembe véve, két fő formáját alkalmazhatjuk:

— Az egyik: a kevesebb beruházást igénylő hosszúfás termelés és anyagmozgatás, felsőrakodói feldolgozással.

— A másik: a nagyobb beruházást igénylő hosszúfás termelés és anyagmozgatás mechanizált alsórakodói feldolgozással.

Mindkét változat magában rejt sok olyan tényezőt, amelyek kedvező kihatással vannak mind a termelékenység, mind az önköltség alakulására. Ezek közül az alábbiakban csak néhányat, a legfőbbeket említem meg:

1. A vágásterületen kevés ember dolgozik és munkájuk csak a szálfa kialakítására szorítkozik.

2. A vágásterületen képződő anyag zömét a nagy volumenű szálfa alkotja és csak kis hányadban van jelen az apró sarangolt anyag.

3. Nagymértékben csökken, sok esetben teljesen elmarad a nehézkes vágástéri felvételezés.

4. A vágástéri munkaerő csökkenésével együtt csökken az időjárás okozta időkiesés is.

5. A közelítésnél és — alsórakodói feldolgozás esetén — a szállításnál dominál a nagy tömegű szálfa és érvényesül a darabtömeg törvény kedvező hatása.

6. A rakodói kedvezőbb hossztolási viszonyok mellett emelkedik az értékeesebb iparifa hányad.

7. A felkészítési munkafolyamat egyenletesebbé, üzemszerűvé válik.

8. Az anyag készletezése szakszerűbb és koncentráltabb, ami a továbbszállítást könnyíti.

9. A kitermelt anyag átfutási ideje gyors.

10. A piac változó igényeit könnyen és gyorsan lehet kielégíteni.

11. Mechanizált alsórakodón a nehéz fizikai munkát nagy teljesítményű gépekkel lehet elvégezni.

Az előnyökkel szemben hátrányok is vannak, melyek viszont olyan csekélyek, hogy e helyen nem foglalkozom velük.

A gazdaság hosszú távú fejlesztési terve

Ismerve a megoldandó feladatokat, a gazdaság vezetősége látta, hogy azokat csak a technológia határozott megváltoztatásával, a hosszúfás technológia széles körű bevezetésével oldhatja meg maradéktalanul. Ezért a múlt évben, a fatömeg számbavételét követően kidolgozott egy 15 éves távlati tervet. A kidolgozásnál a vezérelv az volt, hogy az ésszerűség határain belül a kitermelésre kerülő fatömeg minél nagyobb százaléka hosszúfában kerüljön alsórakodóra és ott üzemszerűen nyerjen feldolgozást. Másik, még szintén tetemes hányada, hosszúfában felsőrakodón, vágásszálen kerüljön feldolgozásra. És végül a szálfa-zásra nem alkalmas kisebb hányad továbbra is a hagyományos tű melletti darabolásos komplex módszerrel kerüljön feldolgozásra.

Az adottságok figyelembevételével a gazdaság területét 7 gravitációs körzetre osztottuk fel, amelyek közül ötnek a középontjában hosszúfa fogadására és feldolgozására alkalmas gépesített feldolgozó pad létesítését tervezzük.

Ezek az alábbiak: Ötvös, Zalahaláp, Devecser, Franciavágás, Vinye.

A tervezett öt alsórakodó közül 3 továbbfeldolgozó fűrészüzemhez, míg kettő — Ötvös és Devecser — fagyártmányüzemhez kapcsolódik.

Ide a faanyag részben hosszúfában, részben felső tárolási helyről feldolgozott állapotban, választékban érkezik.

A rakadók éves forgalma a körzet nagyságától függően változó, 13 000 — 90 000 m³-ig.

Ugyancsak változnak a szállítási távolságok is, 10—22 km-ig.

Abban a két körzetben, ahol a hosszúfás szervezet nem alkalmazható, a kitermelt anyag továbbra is vágásszélien vagy a vágástéren kerül feldolgozásra és hagyományos módon kerül továbbszállításra.

Az alsórakadók megvalósítása az anyagi lehetőségektől függően hosszabb távra elhúzódik. Jelenleg kettőnek, a franciavágásinak és a zalahalápinak az építése folyik.

Az alkalmazni kívánt termelési technológiák százalékos megoszlása, figyelembe véve az adottságokat, a végső megvalósulás után az alábbiak szerint fog alakulni:

- 40⁰/₀ hosszúfás technológia alsórakadói feldolgozással,
 - 30⁰/₀ hosszúfás technológia felsőrakadói feldolgozással,
 - 25⁰/₀ komplex módszer vágástéri feldolgozással, vágásszéli készletezéssel,
 - 5⁰/₀ hagyományos módszer vágástéri feldolgozással és készletezéssel,
- melynek zöme helyben kerül értékesítésre.

A kitermelt anyag első mozgatását 70⁰/₀-ban géppel tervezzük elvégezni. Ez határozza meg a második teendőt, a közelítő gépek tipizálását. A korábbi tapasztalatok és a beszerzési lehetőségek egybevetése folytán a D-4KB és UE-50-es traktorok mellett döntöttünk. Ezeket felszereljük saját gyártmányú univerzális kétdobos csörlővel és emelőlappal. Ezenkívül tervezünk még adapterként üzembe állítani ugyancsak saját gyártmányú gépi vontatású közelítő-kerékpárokat és kétkerekű utánfutókat. Az első alkalmas lesz az újulatos részekből a szálfá teljes függesztésben végzett kiközelítésére, míg a második a tő mellett felkészített anyag kiszállítására. A csörlők és adapterek konstrukciója már megoldódott.

A harmadik és talán a legnehezebb megoldásra váró feladat a szállítás. Az alkalmazni tervezett technológiák szükségszerűen megkövetelik, hogy a gazdaság teljes igényt kielégítő kapacitású saját gépkocsiparkkal rendelkezék, mégpedig olyannal, amelyik egyaránt alkalmas a hosszúfa és a felkészített anyag szállítására, önműködő fel- és lerakódó berendezése van és hosszabb szállítási távolságon is gazdaságos. Szükség lenne egy 6 tonnás, gyors járatú, a terepen is jól közlekedő csörlős önműködő fel- és leterhelő berendezéssel felszerelt tehergépkocsi-típusra, amelyik utánfutóval a hosszúfa szállításra is alkalmas. A jelenleg hazai forgalomban levő rakodógépek teherbírásuknál fogva a hosszúfa és nagyobb volumenű rönkök felterhelésére nem alkalmasak. Ezeket a gazdaság a jövőben a felső tárolású helyeken felkészített apró választékok felterhelésénél óhajtja alkalmazni.

A rövid távon végrehajtandó teendők

Miután megismertük feladatainkat, rögzítettük azok megoldására vonatkozó elgondolásainkat, hozzáfogtunk azok megvalósításához, melyek közül itt csak a rövidtávúakkal foglalkozom.

Első teendő volt az elhasználandó és elégtelen motorfűrész-állomány feltöltése, felújítása. Ez 1970 első felében megtörtént. A jövőben a szinten-tartásról kell gondoskodni. Meg kell oldani a fűrészeselek állandó továbbképzését, mert sok a motorfűrész-meghibásodás és nagy a lánchelhasználódás.

Második teendő volt az erőgépek tipizálásának végrehajtása. Ez is megtörtént 1970-ben és 1971 első negyedévében. Jelenleg a fahasználatban már csak a fent

megjelölt két géptípus dolgozik, szám szerint 35 db. Folyamatban van és az év végére fog befejeződni a csörlők elkészítése és felszerelése. Jelenleg még üzemel néhány TNP csörlő is, melyeket elhasználódásuk után szintén kétdobosokra cserélünk fel. Jövő évre tervezzük a többi, fent jelzett adapterek elkészítését. Mindezzel párhuzamosan folyik a gépi közelítés szerveztségének fokozása, mert a teljesítmények még nem kielégítők.

Az elmúlt években a szállítókapacltas terén jelentkezett nagy hiány arra készltette a gazdaságot, hogy harmadik sürgős teendőként saját szállítógépjármű-parkot hozzon létre. Ezt az elmúlt másfél év alatt meg is oldotta és jelenleg a faanyagszállításban 42 db saját tehergépkocsi dolgozik, melyeknek 83%-a 6 tonna teherbírási ZIL. Igaz, hogy ez a típus nem elégíti ki a kívánt követelményeket, de az érvek, ellenérvek és lehetőségek összevetése után mégis e géptípus mellett döntött a gazdaság. Folyamatban van a gépi rakodás megoldása is, egyelőre önálló rakodógépekkel. Jelenleg a rakodás gépesítettsége 23,5%-nál tart.

Rövid távolságra alkalmazzuk a saját gyártmányú ön fel- és leterhelő traktorvontatási hosszúfa szállító pótkocsit is.

A negyedik égető feladatként jelentkezett a személyszállítás megoldása. Ez jelenleg van folyamatban mikrobuszok munkába állításával.

Az 1971 I. félévi tényszámok szerint az alkalmazott technológiák %-os aránya az alábbi:

— hosszúfás technológia alsórakodói feldolgozással	1%
— hosszúfás technológia felsőrakodói feldolgozással	39%
— komplex termelés vágásszéli készletezéssel	44%
— hagyományos termelés vágástéri készletezéssel	16%

A gépi közelítés szintén feléves tényszámok alapján az összes mennyiségnek a 49,4%-a.

Mindent összegezve megállapítható, hogy gazdaságunk elindult a céltudatos fejlesztés útján. Tisztában vagyok vele, hogy a társ gazdaságok is hasonló nehézségekkel, problémák megoldásával küszködnek, sajnos mind külön-külön, a saját szűkös anyagi lehetőségeiken belül. Meggyőződésem, ha mindezt összefogva, főhatóságunk és a tudományos intézményeink összesített szellemi segítségével végeznénk, akkor célkitűzéseinket rövid időn belül teljes sikerrel valósíthatnánk meg.

Ж. Дёрке: КОНЦЕПЦИЯ ЛЕСОПОТРЕБЛЕНИЯ В ЛЕСНОМ И ДЕРЕВООБРАБАТЫВАЮЩЕМ ХОЗЯЙСТВЕ „БАЛАТОНФЕЛВИДЕК“

Древостои лесхоза, пространностью 68 800 га, за исключением насаждений сосны (5 процентов) состоит из лиственных древесных пород. В настоящем, брутто лесозаготовка: 314 000 м³. Это количество к 1975-ому году должно повыситься на 354 000 м³. Поэтому хозяйство должно усилить провуктивность лесозаготовки. Удовлетворить требования можно заготовкой хлыстов, поэтому хозяйство проектирует решение проблемы заготовки путём технологии заготовки длинномерной древесины и погрузочной разработки в 70 процентах вместо теперешнего нопроцентов. Хозяйство проектирует для обработки и хранения 5 нижних погрузочных станций снабжённых заводами для дальнейшей обработки, обладающих 13 000—90 000 кубометровым обиходом. В настоящем строят две такую станцию. Развитие требует решение многочисленных вопросов организации труда, транспортирования и пр.

Györke, Zs.: THE CONCEPTION ON THE DEVELOPMENT OF LOGGING WORK IN THE STATE FOREST AND WOOD-WORKING ENTERPRISE OF BALATONFELVIDÉK

95 per cent of the management area of the enterprise, extending over 68 000 hectares, is covered with broadleaved species. The enterprise has to increase the volume of felling from 314 000 cubic metres to 354 000 cubic metres within the next five years. For this sake it is imperative to increase the labour productivity in logging operations. Tree-length system of logging is the most suitable to meet modern requirements. Thus it is envisaged to increase the rate of tree-length system (TLS) combined with the conversion at loading sites, from 40 per cent to 70 per cent of the total volume of logging. To realize this target they plan to establish five lower landings, with a capacity of 13 000—90 000 cu. m./year, on which conservation, storage, processing of the timber could be performed more economically. Two of these landing sites are already under construction. Realization of the new conception, however, requires also several other problems in conception, with the organization of labor, transport, etc. to be solved, in addition to the building of modern landing sites